

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 260.

V Ljubljani, v torek 11. novembra 1884.

Letnik XII.

Literarno delovanje „Slovenskega učiteljskega društva“.

„Na délo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A délo in trud ti nebó blagoslôvi!“
S. Gregorčič.

Pri pazljivem čitanji jako zanimivega članka „Narodna šola“ in slovenski domoljubi — v štev. 255 „Slov. Naroda“ prišlo mi je nehoté tudi na misel naše „učiteljsko društvo“, ktero se vse premalo giblje, ter šolsko literarno polje skoraj popolnoma zanemarlja, akoravno je to pri družih enakih družtvih prva naloga. Sicer se je že večkrat o literarnem delovanji tega društva govorilo, ali do zdaj žalibog še malo storilo. Vplivni možje tega društva naj mi toraj ne štejejo v zló, ako se tudi jaz drznem in celó javno v tej zadevi nekoliko besed spregovoriti.

Poglejmo le na „Hrvatski pedagogijski-književni zbor“, ki leto za letom izdaja toliko koristnih knjig. Tako so zopet letos dobili hrvatski učitelji sledeče knjige: 1. Pedagogija III. dio, 2. Dragušice. Pri-povedčice i pjesnice za malu djecu. 3. Pučke priče za odrasliju mladež.

Vsacega slovenskega domoljuba veseli, ko vidi, kako naši bratje Hrvatje napredujejo. Tudi slovenski učitelji bi lahko v viši meri napredovali, če bi med njimi ne vladala nekaka mlačnost. Ako bi društvo v tem smislu delovalo, bi mu potem gotovo deželni zbor prišel na pomoč s primerno podporo. Prvo in najpotrebnejše delo pa bi bilo izdaja dobrega prevoda kake izvrstne tuje pedagogike, ker se za izvirno delo ne oglasi noben domač učenjak. Zeló potrebna knjiga, ktero jako pogrešamo, bi tudi bila „Malo domoznanstvo Kranjske in sosednih dežel“, ki naj bi obsegala zemljepisni opis, najvažnejše zgodovinske dogodke, narodne pravljice in pesmi. Tvarina pa naj bi se razdelila po posameznih okrajnih glavarstvih. Na dalje naj bi odbor omenjenega društva v roke vzel rokopis o „človeškem zdravju“, ktereга ima za tisk pripravljenega vrli Gradimir, ki že dalje časa zaman založnika išče. To delo naj bi odbor pregledal in ako je dobro, tudi založil, za kar

bi mu bili vsi učitelji prav hvaležni. Tako bi potem še kdo drug dobil veselje, kako koristno knjigo izdati, ako bi bil zagotovljen, da dobi založnika.

Učitelji na deželi in udje učiteljskega društva bi bili s tem odškodovani, da bi od društva dobivali leto za letom kako koristno knjigo. Na to bi se lahko tudi letnina povišala. Potrebno je, da se začnemo bolje gibati, ter posnemati svoje tovariše — Hrvate, da nam potomeci ne bodo očitali, da smo premalo storili za povzdigo ljudske omike.

Konečno dovoljujem si še druge tovariše opozoriti na to preimnetno vprašanje z namenom, da bi tudi še kdo drugi svoje mnenje o tem izrekel.

Krški.

Nekaj o naših šolah.

Z Dolenjskega, 9. novembra.

Linški škof in Leonfeldski učitelj — to sta junaka najnovejših uvodnih člankov katoliških in judovskih listov. Po vsej pravici pa so posebno katoliški listi pretresovali govor Linškega škofa, ter ga svojim bralcem prevajali v materin jezik — kajti škof Rudigier je zasadil meč v srce sedanje šole braneč katoliško stališče, da le tisti ima pravico soditi o veri, ki je za to od Boga poslan.

Govor Rudigierjev pa ne velja samo Rohrwecku Leonfeldskemu, ampak on velja tudi Rohrweckom kranjskim. Kajti tudi pri nas se kakor na Českem (gl. „Čech“) žalibog najdejo učitelji, podobni Leonfeldskemu, ki ljuliko sejejo med nedolžno mladino. V dokaz le samo en dogodek.

V nekež čveterorazrednici na Dolenjskem je shranjen v šolskem arhivu zapisnik, spisan pri mesečni konferenci tamošnjega učiteljskega osobstva. Tedanji katehet je zapazil, da se v šoli namesto molitve pred in po šoli poje pesem: „ej, stojaj, stojaj Beligrad“. Ker ni opomin nič izdal, moral je katehet pri seji postaviti predlog, naj se šolski pođuk z molitvijo prične in konča; kajti le tako je mogoče vstreči § 1. šolske postave, ter tudi pravičnim zahtevam starišev.

Debatiralo se je precej časa o tem predlogu, ker navzlic razlogom katehetovim imel je kranjski Rohrweck svoje protirazloge, kterih najtehtniši (!) je bil, da, če otroci vsaki dan molijo, da potem le iz navade molijo; nasproti pa, ako se le redkokrat moli — je človek bolj zbran pri molitvi! Zato ima tudi on navado le dvakrat na leto z otroci moliti: o rojstnem dnevu in o godu Njih Veličanstva itd.

In pri glasovanji o tem predlogu? — Sreča, da je imel katehet vendar v svojem predmetu votum decisivum, sicer bi bilo na tamošnji čveterorazrednici v zapisniku zabilježeno, da v šoli ni potreba moliti. Kajti predsednik vpraša najprvo kateheta, ali še ostane pri svojem predlogu? Na kar dobi odgovor: da! Vpraša potem prvega podučitelja, ali on glasuje za molitev v šoli? Odgovor je bil: jaz se vé da ne! Vpraša drugega podučitelja. Odgovor: jaz tudi ne! Slednjič vpraša učiteljico. Za odgovor dobi: Meni je sicer vse eno, naj se moli ali ne; ker pa moji učenci še ne znajo peti, in moram jaz ž njimi tako ali tako moliti: zato glasujem za molitev. Toraj enako glasov za in proti — in g. nadučitelj ima določen glas. On glasuje za predlog, in tako je Gospodova molitev dobila zopet svoj prostor v katoliški ljudski šoli na Kranjskem (!!) — pa še le na papirji. Kajti, preden se je začelo v resnici moliti — je še tekla otroška kri, in za tem sledila tudi prestava Rohrweckov. — To je resničen dogodek, ktereга se gotovo še marsikdo spominja.

Pač se navzlic temu dogodku vriva vprašanje, kaj je v taki šoli katehet, kaj zamore opraviti pri svojih učencih, ko se mora že za „Očenaš“ toliko boriti! Kaj se v taki šoli še vse lahko godi pri razlaganji šolskih beril, česar katehet ne izvé, in ko bi tudi izvedel, ne more nič storiti, ker on nima v družih predmetih, razun v svojem, nobenega glasu! Resnično, pravo je zadel „Vaterland“ dne 16. okt. t. l. ko na vprašanje: „kaj je katehet v ljudski šoli“, jedernato odgovarja: „Der Katechet ist ein Findlingsstein, der zu seiner Umgebung nicht passt, mit ihr nichts Homogenes besitzt, ein inferiores Element, ein untergeordnetes Mitglied des Lehrkörpers, dem nicht einmal, von Religionsangelegenheiten abgesehen,

LISTEK.

Dvanajst večerov.

Pogovori doktorja Junija z mladim prijateljem.

(Dalje.)

Drugi večer.

J. Rekel sem zadnji pot, ljubi Mirko, da hočem začeti s kraja.

M. In mislim najboljše s tem, da mi razjasnite idejo o lepem.

J. Da, tudi jaz vem, da govorečemu o lep-slovji je pred vsem treba jasno razložiti pojem le-pote, ako noče prazne slame mlatiti. A prav to je, česar se leposlovec posebno boji in skoro bi rekel ogiblje: določiti, kaj je lepo. In vendar je prepo-trebno odgovoriti na to vprašanje, vsestransko je razjasniti. Kajti potem, kar odgovorim na vprašanje o lepem, sezida se poslopje celega lepoznanstva; ka-koršen je oni odgovor, takošno bo tudi to; je od-govor trdna neovrgljiva resnica, tedaj bo trdno in

neovrgljivo tudi lepoznanstvo. Kaj je tedaj lepo? Tolikokrat to besedo izgovarjamo in slišimo, vendar koliko nas je, ki nam je po vsem jasen njen pomen, tako, da bi bili popolnoma v svesti, kaj ona izrazi?

M. Jaz sem že eden izmed onih, ki morajo pri-znati, da jim ni jasen ta pojem. Že zadnjič sem Vam omenil, kako so mi naši filozofi in leposlovci glavo zmešali, ker vsak svojo trdi in drug drugemu oporeka. Tudi med nami Slovenci se je zadnja leta sem ter tje slišal kak posamen glas o lepem in o umetnosti; a kolikor se spominam, tudi ti se niso zlagali, da celó močno si prerekali. Zatorej pa toliko radovedniše pričakujem, kaj bote Vi učili o lepem.

J. Lepo? Vajeni smo, ko to besedo slišimo, misliti si nekaj posebnega, skoro bi rekel, neko bitje samolastno. Ne vem prav, ali nam je ta navada vs-ojena ali pa vgojena. To poslednje bi znalo biti res-nično; kajti obdani smo in prešinjani popolnoma od nemškega idealizma, kteremu je lastno pojmove in ideje povsebljati in celó obožavati. Saj nahajamo nekaj temu podobnega še pri Platonu, ktereга smemo nekako imeti za početnika idealizma. On sam go-vori namreč o idejah, ktere so nekaj, kar je samo na sebi resnično (realno), nezavisno od mislečega

uma; vse ideje so skupaj združene v eno kraljestvo idej; med njimi je tudi ideja lepega. Tako nekako smo tudi mi vajeni si misliti lepoto.

M. In to se Vam ne zdi prav?

J. Nikakor ne. Ideje nimajo samolastne real-nosti, ampak nahajajo se le v duhu, kteri jih misli. Prav tako tudi ideja lepega. Zatoraj nam je dobro razločiti med lepim kot samim na sebi in med idejo lepega. Ideje lepega nimamo drugod iskati, kakor v mislečem razumu ali končnem ali neskončnem. Le-pota pa sama na sebi ali objektivna, nezavisna od mislečega razuma in tako samolastna ali absolutna, da bi bila kar nekaj samega ob sebi, popolnoma sama za-se, v sami sebi absolutno obstoječa. Ne tako, ampak ta lepota je vedno na kakem subjektu kot njegova lastnost. Lepo more biti le nekaj, ktero je lepo. Toraj le na tem, kar je nekaj, bodisi kar-koli, akoprav si tudi ono lepo predstavljamo kot samolastno, brez subjekta, nam je pomisliti, da tako lepo je le v naših mislih, nastalo po abstrakciji z raznih lepih reči; da toraj zunaj naših misli nima objekta. In tako, ljubi moj, vidiš, da lepo je vedno navezano na to, kar je, da je ena izmed lastnosti, kteresikoli reči.

ein Votum decisivum zusteht, ein armer Verirrter, der die Sprache der andern nicht versteht, und nicht einmal verstehen darf.“

„Ako je veliko čudnih reči na svetu, je gotovo najbolj čudna ta, da hoče deželni šolski svet soditi o duhovskih rečeh.“ To so besede Linškega škofa, s kojimi obsodi ravnanje Linškega deželnega šolskega sveta v zadevi Rohrweckovi. Da bi bil Rudigier škof Ljubljanski, ne vem, ali bi bil o Ljubljanskem deželnem šolskem svetu izrekel milejši sodbo ali ne? Pač pa mislim, da bi se bil zavzel nad enim odlomkom našega deželnega šolskega sveta, ko bi ga bil le v roke dobil, ker še komu drugemu lice zarudeči, ako ga prebere. To vsaj zamore trditi o samem sebi pisalec teh vrstic, ki je slučajno v roke dobil oni odlok spisan 18. oktobra 1883. Iz njega se namreč razvidi, da je v 2 krajih na Dolenjskem potrjena dvorazredna šola s poludnevним podukom; on pa tudi prav dobro znači, kako v resnici verskega (!) duha je naš deželni šolski svet. Odlok namreč določuje, da se morajo otroci teh 2 ljudskih šol enako razvrstiti v oddelke, kakor so razvrsteni v enorazrednicah s poludnevним podukom; in posebej o drugem razredu govoreč, se glasi: „za drugi razred se oziroma na to, da se razdelitev tega razreda vjemaj z zgornjim oddelkom (Obergruppe) enorazredne ljudske šole s poludnevним podukom, določiti, da naj se poduk v tem razredu vrši po naučnem načrtu za enorazrednice s poludnevним podukom.“

Da bi imel človek samo ta odlok pred očmi, bi si lahko sam sestavil naučni načrt teh dveh ljudskih šol. Kajti iz šolskega zakonika, veljavnega za celo cesarstvo, na kojega se tudi odlok opira, si g. učitelj sam lahko sestavi načrt, in tudi g. katehet lahko vé, koliko ur mu je postavno odločenih za krščanski nauk; saj tam je postavno določeno, da v enorazrednicah s poludnevним podukom, ima katehet v spodnjem oddelku, ki je ločen v dva pododdelka, v vsakem pododdelku po eno uro na teden podučevati v krščanskem nauku; v zgornjem oddelku pa, ki je tudi razdeljen na dva pododdelka, postava dopušča katehetu v vsakem pododdelku po 2 uri na teden za krščanski nauk.

Ni moj namen dokazovati, da je to premalo ur za temeljito podučenje v krščanskem nauku; kajti postava zdaj obstoji, in moramo se ji klanjati, dokler je ne bo druga nadomestila. Pač pa bi vam rad povedal, kako logiko ima moja slaba glava. Primerjajoč odlok deželnega šolskega sveta s postavnim naučnim načrtom za enorazrednice s poludnevним podukom, na ktere se tudi odlok izrečno sklicuje, sem s svojo logiko tako-le sklepal: Ker se te dve dolenjski dvorazrednici s poludnevним podukom vjemati z enorazrednico s poludnevним podukom: bode imel g. katehet v prvem razredu v vsakem oddelku po 1 uro na teden; v drugem razredu pa po 2 uri na teden za poduk v krščanskem nauku. Toda ta logika je že preveč stara. Kaj bi tudi ne bila! saj je že precej let, kar se mi je ona vtepala v glavo. Naučni načrt, ki je priložen odluku, koji se mora tudi strogo izvrševati, me podučí druge, novejšje logike. Kajti on določuje, naj se krščanski nauk tudi v drugem razredu v I.

oddelku le eno uro na teden podučuje, in le v II. oddelku pripušča dve uri na teden za krščanski nauk, pa še to s pristavkom: „Kann nach dem Ermessen des Katecheten auf eine reduziert werden“. O ubogi katekizem, kam so te potisnili! Le še en sam predmet je za tabo — pa še ta samo v prvem oddelku — namreč petje, ki se samo $\frac{1}{2}$ ure podučuje; vsi drugi predmeti pa, ali so tvoji vrstniki, ali pa — in to je večinoma — so te prekosili. Še celó telovadbi je na deželi odmerjenih ravno toliko ur, kakor krščanskemu nauku, kakor da bi otroci na kmetih ne imeli dovolj telovadbe po njivah, travnikih in slabih potih!

Videti je, kakor bi bil tudi naš deželni šolski svet istih misli, kakor je bil štajarski šolski odsek v letošnjem deželnem zboru, ki tudi v svojem poročilu zahteva, naj se verouk nikar ne omejuje na priučenje verskih resnic in katekizma. Ako bi bilo temu tako, potem pač tudi mi zeló potrebujemo poslanca Karlon-a, ki naj bi tudi našim dotičnikom tako osvetil njihovo stališče, kakor ga je osvetil šolskemu odseku v štajarskem deželnem zboru. Kajti tudi njim veljajo besede njegovega govora, ktere ga je blizo tako-le sklenil: „Saj še pri sedanjem stanju ljudskih šol ni mogoče, da bi se otroci dobro priučili tistih verskih in nravnih resnic, ktere jim je treba vedeti in splovnati, ako sploh hočejo postati koristni člani človeške družbe, ne pa nji nevarna človečeta. Ravno zato menim, da so naše ljudske šole veliko nevarniši in pogubljiviši, kakor pa so šole v sosednjih deželah, posebno na Nemškem. Iz naučnih načrtov, koje ima pruska šolska postava se lahko prepričate, da je tam veronauku odmerjenih 5 ur na teden; in ko so hotli v Hessenškem šolsko postavo za ljudske šole toliko spremeniti, da bi bili odmerili verouku samo 4 ure mesto 5 ur na teden: tedaj vstane veliki škof Ketteler ter zatrdi, da on nikdar ne more pritrditi takim postavam, ker je prepričan, da si otroci samo v štirih urah na teden ne morejo prisvojiti tistih verskih resnic, ki so jim potrebne za poznejše življenje. Pri nas pa se krščanski nauk podučuje v enem razredu k večjemu po 2 uri, velikokrat tudi še celó samo eno uro na teden. Prav ljubo bi nam bilo, ako bi bila v današnji seji pričujoča tudi oba preč. gospoda knezoškofa naše dežele. Hotel bi jima, vpričo visoke zbornice — sicer z vso spoštljivostjo, pa tudi z vso odkritosrčnostjo — zaklicati: Caveant consules, ne detrimenti quid capiat respublica!“

Politični pregled.

V Ljubljani, 11. novembra

Notranje dežele.

Prihodnji maj bo za Slované tako pomenljiv, da takega meseca ni še do sedaj pratika imela. Združil jih bo na Moravskem v Velehradu, kjer si bodo spominjali smrti velikega in prvega slovanskega apostelja sv. Metoda roke podali Slovenci, Čehi, Hrvatje, Poljaki, Srbi, Rusi in Rusini. Kar le slovanske besede izgovarja, odposlalo bo svoje zastopnike na Moravsko, da se vsak odrastek veli-

kega in krepkega slovanskega drevesa vdeleži velike slavnosti, ki bo pričala strmečemu svetu, da smo tukaj! Kakor se že sedaj sodi, vdeležilo se bo slavnosti najmanj 300.000 ljudi raznih slovanskih naracij in za toliko se bo tudi prostora pripravilo na Velehradu. Da Slovenci ne bomo zaostali se že samo po sebi razume, kajti, kje pa je še bila slavnost slavjanska, da bi mi ne bili odposlali svoje deputacije tjekaj? Res je, da taki možje žrtvujejo mnogo, kar se jim mora hvaležno priznati; če se pa v pretres vzame, kar je naš narod v političnem, javnem življenju vsled tega dosegel, kako se je vspel iz svoje nepoznanosti, v kateri je še pred pol stoletjem spal, do častne stopinje, ki jo ima med Slovani sedaj, smemo reči, da kar so in bodo še bratrali za povzdigo naroda našega pri naših bratih, niso zastoj žrtvovali — ni zavrženo. Le nemške novine berite. Kjer je govorjenje o Čehih in Poljaki, ondi so kakor tretji v zvezi Slovenci. Kdo pa se je pred petdesetimi leti zmenil za nas!

Delegacije bližajo se svojemu koncu in bodo prej ko ne že na 17. t. m. končale svoje delo, kajti glavna naloga, zaradi ktere so se zbrale je dovršena. Budget, kolikor ga spada na obe polovici države in druge iz tega izvirajoče zadeve, katerih smo tu pa tam tudi že omenjali, so dovršene. Kakor vse kaže, velikih in ostrih debat letos ondi ne bode, ker so se gospodje med seboj prav mirno sporazumeli. Tirjatve niso bile prenapete in so jih vsled tega delegacije tudi lahko in brez ovinkov dovolili. Tudi radovednosti ogerskih delegatov, ktera tudi letos ni bila kar nič manjša memo drugih let, je minister zunanjih zadev dovolil, da se je napasla, kolikor so to le državne razmere in interesi dopuščali. Da se je minister grof Kalnoky radovednemu izpraševanju o stanju zunanje naše politike tu pa tam z gladkimi besedami ogniti moral, je popolno umljivo, kajti to zahteva državna umetnost, to zahteva politika, da se ne obesi jutri že na veliki zvon, kar se je danes tu in tam sklenilo. Kljub temu dobili smo pa vendar zadosti pojasnila, da se z mirno vestjo in trdnim zaupanjem lahko zanašamo na mir, ktere ga ne le Avstrija, temveč tudi naši sosedje Nemci in Rusi, Srbi in Bolgari z nami vred želé in potrebujejo. Opozicija je bila v delegacijah s podanimi pojasnili popolnoma zadovoljna in je sama sprevidela, da se ji več o zadevah pojasnil res ne more brez škode na državne tajnosti podati, kakor kar se je v tem oziru že zgodilo. S tako opozicijo se dá delati, se dá storiti, kar so delegacije tudi dokazale. Opozicija je potrebna, toda pametna mora biti, potem je ona ob enem tudi plodna in blagodejna.

Šolsko vprašanje prišlo bo, kakor se dotična zagotovila od raznih strani čujejo, v bodočem državnem zboru zopet na dnevni red in se bo večina katoliških poslancev brez razločka narodnosti krepko potcizala za to, da se bo poduku v krščanskem nauku odkazal zopet prostor, ki ga je imel tedaj, ko smo imeli še verske šole. Potreba je res skrajna in sila je že do vrha prikipela, ne toliko pri nas, kakor po drugih zlasti po nemških krajih, kjer se marsikje učitelji pečajo s podukom verskih resnic, ki za to nimajo niti dostojne sposobnosti. niti cerkvenega poslanstva in vendar je oboje neobhodno potrebno. Saj se pa tudi sad takega poduka bolj in bolj javno prikazuje v podivjanih značajih, ktere je liberalna šola pri sedanjí mladini izgojila.

Čuje se, da se bodo vsi avstrijski škofje zbrali na konferenco, pri kateri se bodo dogovorili o ustanovi **katoliške univerze v Solnemgradu**. Ob enem pa se bo tedaj določilo, kako da se bode potrební denar skupaj spravil. Splošna misel je, da bodo potem posamični škofje se obrnili do svojih vernikov, naj vsak po mogočnosti pripomorejo z milimi darovi, da se ustanovi za podporo katoličanstva toliko potrebno katoliško vsučelišče, kjer si ne bode

M. Že razumem. Lepoto imamo toraj iskati le na reči, na bitji, ktero je lepo.

J. Da, le na bitji. Vsako bitje ima namreč tri lastnosti, da je resnično, dobro in lepo; znana ona trojica: das Wahre, Gute und Schöne. To troje se v bitji samem stvarno ne razloči, ampak je prav za prav bitje samo, v kolikor ugaja raznim vzmožnostim, ktere ima naša duša, v kolikor je predmet, s katerim se zamore duša po različnih svojih vzmožnostih različno baviti. Eno in isto bitje, v kolikor je predmet našemu razumu, imenuje se resnično, v kolikor pa je predmet naši volji, zove se dobro in v kolikor ima za dušo neko mičnost, imenuje se lepo. Ena in ista reč, ker jo spoznamo, nam je resnična, ker jo hočemo, je dobra in ker nas mika, ker nam dopade, je lepa.

M. In kako hočete toraj reči, da je lepo, kar dopade. To definicijo sem že večkrat slišal, a reči moram, da mi nikakor ne ugaja, ker prvič bila bi lepota odvisna od subjektivnega mnenja vsakega in bi ne imela nobene objektivne vrednosti.

J. Kaj takega v oni definiciji nikakor ne trdim. Ako pravim, da je lepo, kar dopade, hočem reči, da ima bitje nekaj na sebi, kar nas mika, kar nam vzbudi dopadenje; da ima bitje neko posebno last-

nost, po kateri zamore biti predmet našega dopadenja, kakor zamore isto bitje predmet biti našemu razumu ali pa naši volji. Toraj vidiš, ona lastnost vedno ostane na bitji, in tako je lepota sama na sebi popolnoma neodvisna od onega, kteremu dopade ali ima dopasti, kakor je resnica objektivno neodvisna od spoznajočega razuma, in vendar pravimo, da je resnično to, kar spoznamo, prav tako z vso pravico rečemo tudi, da je lepo, kar nam dopade.

M. Prav; vendar pa zdi se mi ta definicija prekratka in premalo jasna.

J. To priznam rad tudi jaz. Zatoraj zna biti bolje, ako jo popolnimo tako-le: lepo je, kar ugledano dopade, kakor pravijo filozofi, quod „visum“ placet. Ko tedaj kaj ugledamo, in to zbudi v nas dopadenje, rečemo koj: to je lepo. V tej popolnjeni definiciji je objektivna lepota vsaj bolje povdarjena, kakor pred v oni krajši. Tu vidimo, da je bitje že pred nami in brez nas to, kar je, namreč tako, da zamore vzbuditi v nas dopadenje, tedaj lepo; in to dopadenje ali recimo subjektivna lepota se še le po ugledanju bitja v nas rodi.

M. Res, ta definicija mi že bolj ugaja. Vendar pa se mi zdi preozka, ker ne more obseči vse lepote.

J. Kako da ne?

M. Vi pravite, da je lepo, kar „ugledano“ depade; ugledati ali pa videti ne moremo kakor materialna bitja; po tem takem bi bile lepe le telesne reči; neduhovna bitja?

J. Treba, da se prav razumemo. Ono „visum“ se ne sme razlagati le o fizičnem gledanju. Latinski „videre“ naše „videti“ nemški „sehen“, kakor grški „θεωω“ in prav tako tudi v orientalskih jezikih dotični glagoli, kteri značijo videti, ob enem pomenijo tudi „spoznati“. In to lahko vemo zakaj.

M. Ker človek pride do notranjega spoznanja po zunanjem gledanju.

J. Prav si rekel. In da si imamo prek vida tudi drugih čutov, po katerih spoznamo reči, vendar je vid med vsemi najplemenitiši, ž njim zajemamo največ spoznanja in zaradi tega se vse spoznanje, ki nam prihaja do duše po peterih čutih, imenuje videnje ali gledanje. Od tod ona zamena besed „videti“ ali „gledati“ in „spoznati“. Ako toraj rečem, lepo je kar „ugledano“ dopade, bi ravno tako lahko rekel: kar „spoznano“ dopade, quod „cognitum“ placet.

M. In zakaj se ni toraj „cognitum“ sprejelo v definicijo mesto „visum“?

vednost in vera nasprotovali temveč se bode prva predavala na podlagi druge in v najtesnejši zvezi z njo.

O **českem kolegiju v Rimu** nam je poslednje poročilo še nekoliko popolniti. Zavod se je ustanovil na željo dveh izbornih cerkvenih knezov, grofa Schönborna, škofa Budejovskega, in škofa Stossmajerja iz Djakovara, katero sta sprožila že leta 1881, kadar sta bila ondi na veliki slovanski božji poti. Zavod je namenjen za višje duhovske študije najbolj izbornim seminaristom štirih českih škofij: Budejovice, Praga, Litomerica in Kraljevi-Gradeč. Papežu Leonu XIII., velikemu prijatelju Slovanov, je misel popolnoma dopadla in je že pred ustanovo kolegija dovolil, da so se sprejeli leta 1882 trije, leta 1883 štirje in leta 1884 pa že celó sedem najboljših českih seminaristev v kolegij propagande, da ondi dovrše svoje duhovske študije. Na svojem potovanju iz Čehov v Rim letos pred štirinajstimi dnevi je pa grof Schönborn zopet pet bogoslovcev s saboj vzel in le-ti v zvezi z onimi sedmimi, ki so bili že v propagando sprejeti, so prvi temelj in prvi gojenci novega českga kolegija. Denarni zavod podpira verski zaklad Praške nadškofije; za to potrebni dogovori vršili so se pa med papežem, cesarjem Francem Jožefom in Dunajsko vlado po državnih zastopnikih. Prvi rektor v zavodu postal je dosedanji Slovanom in Nemcem sploh jako priljubljeni profesor v propagandi monsignor Lorenzelli. Tako se je vsejalo seme, iz katerega, Bog daj da bi vzrastlo svoje dni zopet združenje vseh Slovanov v eno samo cerkev, kakor so iz začetka zedinjeni bili.

Vnanje države.

Jutri bo v **Rimu**, večnem mestu vesoljnega katoličanstva, javni konzistorij, v katerem bodo sv. oče, kakor laški listi zopet iz novega poročajo, povzdignili svojo besedo proti brezbožnemu postopanju novodobnih antikristov — framasonov. Letos je bilo, ko so sv. oče papež Leon XIII. povzdignili opominjajoč in svarilen svoj glas v prepomenljivi okrožnici svoji „*humani genus*“ (človeški rod) nasproti zlobnemu sovražniku celega krščanstva in sedanjega obstoječega državnega in družinskega reda sploh, nasproti framasonom. Pokazali so nam to silno nevarno in strupeno sekto ljudi v njihovi popolni nagoti. Lahko rečemo, da so z živo besedo segli prav do živga in to ne le pri katoličanih, temveč tudi pri pravoslavni, kajti ruski car Aleksander ukazal jo je že tudi iz Rima došlo, po vseh svojih cerkvah brati. Toda še več! Dregnili je tista okrožnica v sršenov meh v pravem pomenu besede pri framasonih samih, kar je nam prav pravo znamenje, da so jih papeževe besede v srce zadele. Saj je znano, da pes tedaj zaevali, kadar se mu na rep stopi in tako je tudi tukaj bilo. Sv. oče papež Leon pa so spoznali, da tisto samo še ne zadostuje; preživo čutijo potrebo, o sedanjem političnem položaji sprožiti krepko svojo besedo jutri, ki se bo razlegala po celem svetu od enega kraja do drugega. Pošten svet katoliški, pa tudi ločencev in protestantov se je sme veseliti.

Na **Ruskem** so jeli avgijev hlev — birokratizem — pometati z veliko in krepko metlo. Posebno v poslednjem času so se jele pritožbe čez politične uradnike, čez policiste in čez sodnike tako silno množiti, da vladi ni nič drugega kazalo, kakor določiti potrebne komisije, ktere se bode s preiskovanjem tacihih zadev pečale. Posebno o samovolji policije se pritožbe silno množé. Vsled tega dobil je vsak guverner po eno tako preiskovalno komisijo. Splošni pregled uradnih se je pa zaukazal po vseh sodnijskih uradih glavnih mest. Opuščen je zaradi tega iz službe zbog podkupljivosti in zanikernosti polkovnik Gerazimov, ki je bil na Šarkovskem za

J. Ker vse naše spoznanje ima svoj početek v telesnem čutenji „*nihil in intellectu, quod non fuerit in sensu*“, ter je in bo vedno resnično, dokler človek ostane človek. In kakor veš, ničesa, tudi najabstraktnišee resnice si ne moremo misliti, da bi je telesno ne upodabljali. Zatoraj pa tudi človek rajši plastično kakor abstraktno govori; in prav zaradi tega, mislim, nam bolje ugaja „*visum*“ kakor „*cognitum*“ v naši definiciji. In res, saj pojem o lepoti posnamemo z naravnim gledanjem, s telesnih reči in v tem življenji ne moremo druge lepote uživati, kakor ono, katero nahajamo v telesnosti, višjo lepoto si le domišljamo, kaka bi znala biti in jo le nekako od daleč slutimo.

M. Potem, kakor Vi razlagate, je pa res ona definicija dobra, ne bi vedel več ničesa ugovarjati.

J. A še nekaj moram opomniti, kar se pa že samo ob sebi razume.

M. Namreč?

J. Da mora, kdor hoče soditi o lepoti kake reči, zdrave čute imeti in zdrav nepokvarjen okus. Kdor slabo vidi, gotovo ne bo prav sodil o sliki in kdor slabo sliši, ne bo mogel vredno oceniti glasbe ali petja. A tudi duh mu ne sme biti omehkužen ali vdan katerisikoli strasti, ker ta onesnaži, kar je najlepšega in najsvetejšega, in kdor v njej gleda, ne vidi nikdar čisto in jasno. (Dalje prih.)

načelnika, in kakor pravijo, nekaj enacega tudi generalguvernerju Kolpavskemu kaže.

Dinamit je strašanska iznajdba in popolnoma podobna po svoji vsebini starodavnemu bogovu Saturnu, o katerem je tedanji svet trdil, da svoje otroke žre. Prav tak je dinamit gledé svojih izdelovalcev. Ni ga skoraj meseca, da ne bi ali iz Angleške ali pa iz Amerike prihajala žalostna poročila, da se je sedaj tukaj, sedaj tamkaj razpočila kaka tovarna ter toliko in toliko delavcev raztrgala. Ravno kar beremo tako poročilo iz Pensilvanije v severni Ameriki. Ondi so imeli v Strondbourgu največjo tovarno za dinamit v celi Ameriki. Minuli teden vžgal se je dinamit in je tri osebe menda kar na kosce raztrgal. Razpok je bil tako silen, da se je v neki drugi tovarni, ki je bila poltretjo (?) uro od te oddaljena, dimnik podrl, kateri je ob enem 7 oseb ubil in 5 pa več ali manj poškodoval.

Izvirni dopisi.

Iz Horjula, 9. novembra. Vreme je jako krasno, da take jeseni dolgo že ne pomnimo. Letos pač ljudje lahko pospravljajo svoje pridelke pri suhem vremenu, napravljajo si stelje in kurjave za zimo, da se malo odpočijejo in marsiktero ugamejo pri topli peči. Za lov pa ni posebno ugodno vreme; je že presuho. Divjačine imamo obilo, zajcev kakor kobilic, in tudi srne se nam kaj rade prikazujejo, pa nas navadno le dražijo, imajo tako srečo, da jim ne moremo lahko do živga. Zdaj ti pripoveduje Tone, zdaj France, tam in tam sem jih videl, a ko se napravimo, da bi jim malo pod nos pokadili, jih ne dobiš na muho, če si pa že tako srečen jih ne zadeneš.

Nekako čuden vtis je naredil na nas predlog in glasovanje manjšine o lastni režiji v blaznici na Studenci. In kako bi tudi ne? Nemški liberalci so usmiljene sestre pri miru pustili, konservativni Slovenci (saj imeli bi taki biti) jih pa preganjajo, dasiravno zastopajo le katoliško ljudstvo in je zavod usmiljenih sester katoliški zavod. Res pravijo, da so to storili le iz ljubezni do dežele, da bi ji prihranili nekaj tisočakov. Res blagi namen, kdo bi ga ne pripoznaval! A za tem grmom tiči drugi zajec; poslanec gosp. Detela pa je tega zajca izza grma prepodil ter odkritosrečno kakor mu je vest veljevala „*sine ira et studio*“ dokazal s številkami, da ta dobiček se dá na bolj blagi način deželi pridobiti ter ni treba take sovražljivosti do usmiljenih sester kazati. Zakaj drugega res ne moremo v tem činu spoznati. Rekel sem prej, kdo bi ne pripoznal in ne pohvalil dobrega namena, deželi nekaj tisočakov prihraniti. Ali gospoda moja, bi rekel, naj bi bil poslanec: mar li desnica, ki je za sestre glasovala nima enake volje in ljubezni deželi koristiti? Gotovo, saj so bili med temi ravno najbolj značajni možje. Ergo bila je to le fraza in fraza bila rujav zajec za grmom, pa prepoden in vstreljen je bil za zdaj. Vprašam toraj: Je li bilo tega treba? Gotovo ne; vse bi se bilo lahko na tihem poravnalo. *)

Z Dolenjskega, 8. novembra. Veseli vriš trgatev se je polegel in le posamezni gospodarji prihajajo k svojim zidancam in hramom, pogledovaje in pokušajo, kako se čisti višnska kapljica in kako moč dobi in slast, in prerokujejo ji prav dobro prihodnost. Pričakujemo le še kupcev, da mu nastavijo primerno visoko ceno, vsaj mora biti blago tudi dobro, vreme mu je v zoritvi jako vgažalo, in trgatev se je prav z malimi izjemami vršila tudi v lepem vremenu. Le ena žalostna podoba se poleg trtne uši vedno jasneje prikazuje, ki močno spominja na železni judovski obroč na velikem Dunajskem živinskem sejmu, kjer je prodajalec živino prodajal po ceni, uživalec pa meso jedel drago in vendar se mesar pri tem ni debelil, kajti dobiček je ostajal v rokah judovskih prekupcev. Takih krščenih judovskih prekupcev se ne manjka tudi tukaj, porablja je lahko-mišljenost in stisko ubogega kmetovalca mu dajejo na mošt, ali pa precej jeseni ko se potrebuje denar za davkarijo in druge potrebe vino kupujejo po jako nizki ceni z dobrim namečkom; tako Gorenjci kupujete vino drago, veliko vina pa se proda po prav nizki ceni, in dobiček ostaja v rokah malo prekupcev.

Toraj kupci, pozor pred podkupljenimi mešetarji! Pojdite rajši sami k pridelovalcem vina o pravem času, kupili boste ceneje in boljše blago. Res toliko lepega denarja dohaja k nam in vendar

*) Ne zamerite, da izpustimo, kar sledi, ker okoliščinam našim zdaj ni primerno. Vredn.

je naša revščina notorična skoraj prislovična. Grdo in kaznivo je na eno stran oderuštvo krščenih judov, katerim bi bilo prav privoščiti, da jih državni pravdnik malo bolj natanko pozná. Obžalovanja vredna pa je na drugo stran marsikterih posestnikov lahko-mišljenost, kateri so še ponosni na to, da ima namošt-nika, kateri mu brž ko spravi v klet, odpelje vse, da revež od vsega svojega obilnega truda nima drugega, če ga je parkrat malo dobil pod kapo. Ako le kje, gotovo bi tukaj posojilnice združene z resnobnim podukom bile na mestu in potrebne, ž njimi bi se našim kmetovalcem zdatno pomagalo na bolje. Bomo videli kaj se bode vganilo in vkrenilo v Krškem in v Leskovcu.

Kupinec, 7. novembra. (Zavod sv. Jeronima v Rimu.) „Kat. Dalm.“ in za njo „K. L.“ prinesel je pod rečenim naslovom naslednji spis, ki je prav vreden, da se priobči tudi v slovenskem časopisu. Slove tako-le:

Že pred več meseci razposlalo je ravnateljstvo sv. Jeronima v Rimu okrožnico na škofo cerkvenih pokrajin: Hrvatske, Dalmacije, Bosne, v kateri jim je naznanilo, da se bo v začetku šolskega leta pri sv. Jeronimu odprl zavod za višjo izobrazbo hrvatske duhovščine iz napomnjenih pokrajin po želji sv. stolice in uprave sv. Jeronima. Kar ste te dve želeli, to se bo, hvala Bogu, v novembru t. l. vresničilo. S tem dobivamo tudi mi Hrvati svoj zavod v sredini krščanstva, s kakoršnim se doslej dičijo le veliki in bogati narodi; — zavod, v katerem se bodo mladi duhovni mogli izobraževati v bogoslovnih in pravoslovnih znanostih pri čistem izviru, iz katerega tekó vreli čiste in neomahljive znanosti na vse strani sveta. Vsaki škof imenovanih pokrajin bo imel pravico poslati po enega mladega duhovna v novi zavod, kjer bo ostal najmanj dve leti, da se izpopolni v bogoslovnih znanostih, zlasti pa v cerkvenem pravu na Rimskem vseučilišču, kajti cevkeno pravo je dandanašnji, ko si prizadevajo vsako pravico vzeti cerkvi, ter jo podreti do tal, neizmerne važnosti in najpotrebniša znanost, s pomočjo ktere edino se morejo odbijati napadi sovražnikov naše svete cerkve, ter tako osramotiti nje in njih napuh in njihovo spridenost. Tudi grajansko pravo, katero je v mnogem ozko zvezano s cerkvenim pravom, mogli bodo gojenci zavoda okiskovati ter v njem se izpopolnjevati.

Rim je mesto, kamor se pošiljajo vsi cerkveni prepisi na razsodbo, in kakor se tamkaj odloči, tako morajo verniki držati, in svoje mnenje po onem Rimskem naravnati, zavoljo tega se pravo v Rimu predava bolje nego kjerkoli si bodi, ker iz Rima se morajo voditi vsi narodi v cerkvenih opravkih. Tako bodo odslej naši mladi duhovni zajemali svoje znanje tam, kjer je začetek vsakega prava in omike, ter bodo mogli s svojim znanjem, kadar se enkrat povrnejo v domovino, koristiti cerkvi in državi. Pa tudi ono, kar se bodo teoretično učili, bodo imeli priložnost gledati v večnem mestu, kajti vsakemu, ki se temu znanju posvečuje, je dovoljeno pogledati v cerkvene prepise pri vseh Rimskim sodiščih, in celó posebni oddelki so za slušatelje prava, da morejo preučevati zapletene cerkvene prepise, ter privajati se načina in rabe jurističnih izrazov in rešitev. Po takem našim mladim duhovnom, ki se mislijo v Rimu posvetiti višim bogoslovnim in pravoslovnim znanostim, ne bo manjkalo priložnosti, da se izpopolnijo v vsakem znanju, za cerkev in državo potrebnim.

Od tega zavoda imamo pričakovati dobrega za cerkev in domovino. Rim je shajališče vseh narodov, ondu se zbirajo mladi duhovni od vseh strani sveta, da se učé pri pravem in negrešljivem izviru, ondu se učé poznati razni narodi in njihovo mišljenje, ondu se učé, kaj je cerkvi in domovini škodljivo, kaj koristno, tamkaj v našem mladem zavodu shajali se bodo Hrvatje iz vseh naših pokrajin, tamkaj bo imel boljšo in lepšo priložnost poznati se med-sebojno Hrvat iz Banovine, iz skalovite Dalmacije, in iz ponosne Bosne; z znanjem tamkaj dobljenim, upamo, da bomo tudi mi dobivali svojo korist od lastnih sinov. Veseli se toraj Hrvatska sredi današnje žalosti, ako tudi si za trenutek potlačena; veseli se, da še živiš, da še nisi zadnja med narodi, kajti kar so doslej imeli veliki in bogati v mestu svojega duhovnega očeta, vidiš, boš tudi ti dobila v nekterih dneh, in vsaj v tem se moreš prisposodabljati velikim narodom. Še so možje, izvrstni in pošteni, ki skrbé za-té in za tvoj blagor. Mi Hrvatje imamo v Rimu tudi svoj kapitel s štirimi kanoniki in nadduhovnom, vsi izbrani, izvrstni, učeni duhovni,

ki so domovino svojo že poslavlili s svojimi duševnimi darovi. Ako želimo obiskati Rim, pa nimamo o čem živeti — tudi za to so poskrbeli naši predniki — moremo tri dni dobivati hrano in stanovanje pri gostilničarju sv. Jeronima. Poleg obstoječih že dveh naših zavodov, odprl se bo te dni še tretji, kateri nam bo, ako Bog dá, veliko koristil.

Hudobni in zanikarni ljudje so nam odtujili posestrimo Istro od našega zavoda že 17. stoletja; upamo pa, da bo tudi ova kmalu dobila pravico, ktere je bila oropana zavoljo svojeljubja nekterih nevednih in častilakomnih nekdanjih narodnih sirotejev. Dandanes ima le Krška (Veglia) škofija pravico v tem zavodu; Krk je spadal do najnovejšega časa pod Dalmacijo, druge škofije isterske so bile izključene. Z Istro je bila izključena tudi Slovenija, ki je pa z nami eden narod, in ki je imela do 17. stoletja pravico pošiljati semkaj svoje romarje. Prihodnost bo vse to poravnala. Črnogorski in srbski katoličani imajo tukaj pravico.

Pokrovitelj našemu zavodu v Rimu je izbran in po sv. stolici potrjen, kardinal Bartolini, ki se je že poslavil pred slovenskimi narodi, napisavši pred tremi letmi, ko je vladajoči papež razveselil slovanski svet s svojo divno okrožnico „Grande manus“, znamenito delo o naših ss. apostolih Cirilu in Metodu. Od tega cerkvenega dostojanstvenika in prijatelja našega naroda imamo dobrega pričakovati za naš mladi zavod, kteremu bo zmirom na čelu kanonik iz našega kapitelna. Za sedanjega ravnatelja je imenovan hrvatski učenj pisatelj, dr. Ivan Crnić, kanonik pri sv. Jeronimu. S takimi in tako učenimi možmi mogel bo naš zavod napredovati, ako bodo le naši škofje umeli potrebo tega zavoda. Na njih je zdaj, bode li ta zavod napredoval, ali se bo moral brž zapreti. Ne išče se od njih da bi ga denarno podpirali, kajti — hvala Bogu in našim nekdanjim dobrotnikom in pobožnim dušam — sv. Jeronim ima dosti dohodka; išče se od njih le, da redno pošiljajo vanj svoje duhovne. Dokler bo kaj poštenih in duševnih gospodarjev v zavodu, ni se bati, da bi zmanjkalo tvarnih pomočkov.

„Katoliški List“ prinaša iz Rima novico, da je sv. oče v propagandi vstanovil collegium, v katerem se bodo odgojevali Čehi, ter odločil, da se vanj moreta po dva mladeniča sprejemati iz vsake škofije v Česki. Sv. oče je dal temu collegiju ime Bohemicum, in vsi česki škofje, brez izjeme, so obljubili, da bodo po mogočnosti podpirali ta rešiteljni zavod. Ta toliko željeni zavod je bil slovesno odprt 4. novembra. Ravnatelj mu je glasoviti učenjak, dr. Ben. Lorenzelli, ki bo predaval tomistično - dogmatično stroko.

Priobčil sem vam to zato, da bi se tudi za Slovence kaj poskrbelo in storilo, za ubogi slovenski narod, kterega so ga že mnogokrat lastni sinovi v cerkvenem in državnem oziru stiskali in zatirali.

P. H. M.

Domače novice.

(Dr. Jakob Misija) bili so včeraj prekonizirani za Ljubljanskega škofa od sv. očeta. Poleg njih doletela je milost božja v Avstriji tudi še Briksenskega škofa. Dunajski nadškof, dr. Jožef Ganglbauer, imenovan je pa za kardinala. Pri tej priložnosti govorili so sv. oče o težavnem položaji, v katerem se sv. cerkev dandanes nahaja in o skušnjah, ktere ji Bog pošilja. Veseli pa jih nezmerno razširjanje katoliške vere po celem svetu. V Ameriki je katoliška vera v najlepšem cvetju in ravno ondi katoliški škofje zborujejo; enako krasno razcvita se sveta vera po Avstraliji, Indiji, po iztoku sploh in posebno pa v Afriki, kjer se je zopet škofijski sedež vstanovil.

(Poreško-Puljski škof) dr. Janez Flapp počastil je danes iz Dunaja gredé Ljubljano s svojo navzočnostjo. Zjutraj maševal je pri Frančiškanih, kjer je bil tudi opoldne pri kosilu. Popoldne se je odpeljal.

(Nadvojvoda Karol Ludovik) bi pač marsikakemu gospodu služil za vzor, kakošen mora kristjan biti in kako se mu je obnašati. Klečal je ves čas pri sv. maši, ktere se je v nedeljo ob 9. uri pri nunah vdeležil. Visoki gospod je sedaj v Trstu iz ravno tega namena kakor je bil v nedeljo v Ljubljani. Na kolodvoru so ga ondi sprejeli vsi vojaški odličnjaki, civilni in vojaški načelniki. Nadvojvoda je nektare gospode počastil z nagovori. Ko se je

bil pred hôtel pripeljal, ga je ondi sprejela neštevna množica, ki je preljubljenemu bratu našega cesarja klicala neprenehoma neštevne „živio“ in „evviva“, da je od visocega zidovja odmevalo.

(O Besedi), ktero je priredila Ljubljanska čitalnica v svojih gorenjih prostorih v nedeljo, došle so nam iz prijazne strokovnjaške roke še sledeče besede: B. Ipavčev slavnoznani zbor: „Kdo je mar“ pel je zbor precizno, ter so solisti tudi častno rešili svojo nalogo. V drugi in peti točki sviral je na gosli prvokrat tukaj gosp. Sochor, učitelj glasbe pri „Glasbeni Matici“, kterega je spremljeval na glasoviru g. pl. Januschovsky. G. Sochor igral je zelo spretno in fino, a pri „Scenes de ballet“ opazili smo nekoliko neuglašenosti goslij. V tej sezoni je tudi prvokrat nastopil čitalniški mešani zbor z Vilharjevo „Domovini“. Občudovali smo nežne glasove naših krasotic, kterih bilo je 18. — 4. točko a) in b) „Pomlad“ in „Ne zabi me“ izvršila je gospa A. Svetkova jako eksaktno in izborno; tako tudi pri „recitativu“ iz opere „Undine“. Čuli smo tudi gosp. Štamearja kot solista, kteri je svojo nalogo popolno izvršil.

Predstavljal se je končno tudi igra „Gluh mora biti“. Ker smo jo že večkrat videli in je že marsikomu znana, naj dostavimo samo to, da se prav dobro predstavljal ter zasluži igranci gg. Jeločnik A., O. Pelan, V. Vizjak in gospodična Milohnoja vso hvalo. Priporočali bi gg. pevcem natančno izgovarjanje besed, ker zelo čudno je slišati i namesto u itd. potem ima pesen pravi značaj in vrednost.

(Posojilnica v Krškem.) Prvo izdatno posvetovanje o tem novem denarnem zavodu je bilo v Krškem, kakor se nam poroča, 9. novembra. Došli močje so pritrdili razlaganju ravnatelja g. Lapajna, ki je bil od navzočnega vikarja č. g. Knavsja podpiran. Drugo posvetovanje bode v nedeljo 16. nov. v Leskoveci, kjer bode tudi občni zbor kmetijske podružnice. Dokler se društvo ne ustanovi za trdno, sprejemata začasne prijave za vstop v društvo omejena gospoda, ktera naj bi izvolili drugi domoljubi, toplo podpirati, da se obudi prepotrební zavod v življenje.

(Trst bo zidal) velikansko državno poslopje, pravo krasoto „bisera ob Adriji“, poslopje, v katerem bodo uradovale: c. kr. pomorska oblast, pošta in brzojav. Stroški so preračunjeni na 1,500.000 gld. in se bodo pet let zaporedoma stavili v budget. Stari dosedanji dve poslopji, kteri sedaj pošta rabi, postavili ste se v proračun s 300.000 gld.

(„Novega Brenceljna“) 11. številka je ravnokar izšla. Obilno mičnega in kratkočasnega berila obsega in prepričani smo, da bodo prijatelji njegovi hitro segli po njem.

Telegrami.

Budapešt, 11. nov. Budgetni odbor v avstrijski delegaciji dokončal je budgetno razpravo o ekstraordinariji za vojsko in ga sprejel nespremenjenega.

Berolin, 10. novembra. Vojvoda Kumberlandski izdal je manifest na vse nemške kneze izvzemši cesarja samega. Ondi toži, da se stavijo njegovemu vladanju v Braunschweigu sedaj zapreke. Dedna pravica njegova je jasna kakor solnčni dan in je nihče ne more ovreči, da ne bi ob enem porušil državne ustave ter bi h krati tudi ne razpostavil suverenskega prava drugih knezov v nevarnost.

Pariz, 11. novembra. Svetovna razstava bo tukaj bodoče leto od 5. maja do 31. oktobra. Več o njej bo določil odbor za to postavljen.

Pariz, 11. nov. Od včeraj opolunoci pa do danes 11. ure zbolelo jih 152 za kolero, umrlo pa 50.

Tujci.

8. in 9. novembra.

Pri **Matič**: Kellermann, Fuchs, John in Grader, trg. pot., z Dunaja. — Miroslav Tschöll, trgovec iz Gradea. — J. Barbič, trgovec, iz Zagreba. — Schwara, c. k. polkovnik, iz Ljubljane. — Zimer, Cherg in Rennisch, trg. pot., z Dunaja. — Braun, uradnik, iz Arada. — Josip Mohorčič, posestnik, iz Vidma.

Pri **Stonu**: Evgen Bochner, fabrikant, iz Brna. — V. Celligoi, inženir, s soprogo, iz Reke. — Janez Romauch, zasebnik, iz Trbiža. — Janez Ehrlich, c. k. poštar, s soprogo, iz Zabnice. — Fabiani, Friedmann, Boamann in Löbl, trg. pot., z Dunaja.

Pri **Južnem kolodvoru**: Julij Krall, nadzornik I. uradn. društva, iz Trsta. — A. Floriančič, trgovec, iz Kranja. — L. Kertl, trg. pot., z Dunaja. — Val. Vončina, iz Litlje.

Pri **Virantu**: Makso Mayer, c. k. uradnik, s hčerjo, iz Škofje Loke.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

11. novembra.

Papirna renta po 100 gld.	81 gl. 20 kr.
Sreberna	82 „ 45 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	103 „ 85 „
Papirna renta, davka prosta	96 „ 40 „
Akcije avstr.-ogerske banke	870 „ — „
Kreditne akciije	293 „ — „
London	122 „ 65 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 78 „
Francooski napoleond.	9 „ 71 „
Nemške marke	59 „ 95 „

Od 10. novembra.

Ogerska zlata renta 6%	123 gl. 10 kr.
„ 4%	93 „ 60 „
„ papirna renta 5%	89 „ 20 „
Akciije anglo-avstr. banke	200 gld. 105 „ — „
Länderbanke	101 „ 40 „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	574 „ — „
„ državne železnice	300 „ 50 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	212 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 125 „ 25 „
4% „ „ 1860	500 „ 134 „ 75 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 173 „ 50 „
„ „ 1864	50 „ 172 „ — „
Kreditne srečke	100 „ 178 „ 25 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 18 „ 25 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	109 „ 10 „

Politura za mobilije,

(13)

ktere se lahko vsakdo posluži, da si zlika svoje stare mobilije, ki se že po prvem likanju syetijo kakor nove. Cena za vsako steklenico 1 gl. 20 kr. proti postnem povzetju razpošilja

L. Epstein,
Wien, IV., Getreidemarkt 17.

V nobeni hiši naj ne primanjkujejo sledeča

poskušena zdravila.

Antirrheumon, najboljšje zdravilo proti prehlajenji, kostobolji, hromoti delavnih čutnic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Steklenica 40 kr.

Piccolijeva esenca za želodec.

Ta esenca je narejena iz rož, in je zato tako priljubljena, ker je ozdravila že mnogo tisoč ljudi, kar se vidi iz pohvalnih pisem in zdravniških spričal, ki jih izdelovatelj dobiva.

To zdravilo pomaga pri boleznih v želodeci in v trebuhu, ozdravi krč in ščipanje v črevesu, prehodno in trebušno mrzlico, zaprtje, hemorojide, zlatenico, glavobol itd., ter je najboljše zdravilo za otroke zoper gliste. Steklenica 10 kr., kdor jih več vzame dobi ceneje.

Najboljše in najvplivnejše pravo norveško pomuhljevo jetrno olje proti mramorici, rrahitisi, pljučnici, kašlju itd. Steklenica 60 kr.

Pastile santoninske; izkušeno zdravilo zoper gliste, škatljica po 10 kr., 100 koščekov 60 kr. 1000 koščekov 5 gld.

Salicilne pastile proti prehlajenju najboljši pripomoček proti davici (difteriti), pljučnim, prsnim in vratnim bolečinam, zoper kašelj in hripavost, škatljica 20 kr.

Prave od Nj. c. kr. Veličanstva cesarja Jožefa II. privilegirane **kričistilne kroglijce** od lekarn **Pserhofer na Dunaji**. Škatljica 21 kr., jeden zavoje s 5 škatljicami 1 gld. 50 kr.

P. n. občinstvo se svari proti ponarejanji teh kroglijc.

Zeliščni prsni sirop,

priljubljen od G. Piccoli-ja, lekarja pri Angelju v Ljubljani, na Dunajski cesti. Ta iz zdravilnih zelišč izdelani sirop se rabi z najboljšim vspehom proti vsem prsnim in pljučnim boleznim, zasliženju, kašlju, hripavosti, dušljivemu kašlju itd. Odraščeni naj vzamejo 3 do 4 žlice vsaki dan, otroci pa toliko žličice.

Ne zamenjati z rudečim sokom, kterega pod tem imenom prodajajo. **Pravi sok mora temno rudeč biti.** Steklenica 36 kr.

Salicilna ustna voda,

in salicilni zobni prah lekarja G. Piccoli-ja v Ljubljani vzdržuje dober duh v ustih in ohrani zdrave zobe, okrepa željosti in je najboljše sredstvo zoper kostna gnjiloba in vse zobne ustne in vratne bolezni. — Vzame se pol žličice na pol kozarca vode za izplakniti usta po jedi, ali pa nekaj kapljic na mokro zobno krtačico, za čiščenje zob in čeljusti. Steklenica salicilne ustne vode 40 kr., 1 škatljica salicilnega zobnega praha 25 kr.

Tu navedena, kakor vsa druga zdravila so zmiraj svežna za dobiti v lekarni G. Piccoli-ja pri Angelju v Ljubljani, Dunajska cesta. Naročila izvršujejo se s prvo pošto proti povzetju zneska. (8)